

Sedm pražských dnů

21. - 27. srpen 1968

DOKUMENTACE

Historický ústav ČSAV

SEDM PRAŽSKÝCH DNŮ

21. - 27. srpen 1968

Dokumentace

Studijní materiál -- pouze pro vnitřní potřebu

Vydáno v září 1968

O B S A H

Úvod	
Prolog - 20. srpna	1
Středa 21. srpna	6
Čtvrtek 22. srpna	74
Pátek 23. srpna	172
Sobota 24. srpna	222
Neděle 25. srpna	271
Pondělí 26. srpna	316
Úterý 27. srpna	357
Epilog	411
Přílohy	470

Ú V O D N Í S L O V O

Při zpracování mnohých episod dějinného vývoje stojí historik před problémem nedostatku pramenného materiálu; je to zpravidla tehdy, když "normální" běh událostí zrychlí své tempo natolik, že se "historický" čas nepočítá na roky a měsíce, ale na dny, hodiny a někdy i na minuty. Pokusy po létech dohnat to, na co současníci neměli čas anebo možnost myslet, bývají zřídka kdy úspěšné; i nejpečlivější heuristika je s to shromáždit obvykle jen torzo i těch často nejdůležitějších pramenů. A výpovědi pamětníků sbírané po deseti dvaceti letech už dávno ztrácí svou autentičnost.

Tato trpká zkušenost generací historiků nás vedla k pokusu, který předkládáme k posouzení. Vycházeli jsme zároveň i z povinnosti, kterou má Historický ústav jako badatelské středisko a v neposlední řadě jsme chtěli dát podnět - snad i základ - k tomu, aby obdobná dokumentace vznikla i jinde, v krajích, v okresech či na závodech.

Studijní materiál, který na následujících stránkách předkládáme, je dílčí dokumentací k problematice první fáze vývoje vyvolaného vstupem cizích vojsk na území Československa. Nemohli jsme si dát větší úkol, než sestavit dokumentaci k událostem v Praze a takto jsme ji zcela záměrně tématicky omezili. Přitom jsme ovšem vzali plně v úvahu skutečnost, že Praha je sídlem centrálních státních, stranických a společenských orgánů a institucí. Pokud jde

o časové vymezení, měli jsme na mysli - hovoříme-li o první fázi - období od noci z 20. na 21. srpna do 27. srpna večer, tedy do chvíle, kdy se čs. lid seznámil s obsahem moskevského komuniké a na ně navazujícími projevy presidenta L. Svobody a prvního tajemníka ÚV KSČ A. Dubčeka.

Vůči takto tématicky a časově pojatému úkolu jsme udělali dvě koncepcce: první v tom, že jsme zařadili údaje o některých nejdůležitějších událostech, jež se odehrály před 23. hodinou 20. srpna a jež těsně souvisejí s tím, co následovalo. A dále v tom, že jsme v závěru dokumentace k událostem 27. srpna přičlenili projevy a dokumenty státních činitelů a orgánů, které sice byly proslouzeny anebo zveřejněny až ve dnech 28. a 29. srpna, ale těsně se váží k moskevskému komuniké.

Některé další problémy vyplývající z tématického a časového omezení dokumentace jsme vyřešili dvěma přílohami. Jedna z nich obsahuje část materiálu ze zasedání Rady bezpečnosti OSN k československé otázce. Tyto události sice neprobíhaly v Praze, ale byly tu v oněch dnech - v rozhlase i v tisku - všudypřítomné, byly součástí zdejší atmosféry a nebylo možné je obejít. Do druhé přílohy jsme zařadili některé bezprostřední ohlasy na moskevské komuniké a na jeho přijetí, jak se projevilo "dole" - v pražských stranických a odborářských organizacích, v kolektivech závodů, úřadů, škol, ústavů apod.

Jinak jsme ovšem ponechali stranou vše, co se nestalo v Praze ve dnech 21.-27. srpna, tedy také události související se sjezdem KSS. A z propagačního materiálu cizích vojsk či sdělovacích prostředků pěti států jsme zařadili jen ty,

jež byly masově rozšiřovány v Praze v podobě tiskovin anebo rozhlasových vysílání těch cizích stanic, jež tu byly slyšitelné.

Omezení, o nichž je tu řeč, byla dána našimi možnostmi technickými i časem, který jsme měli pro sestavení dokumentace k dispozici. Mimoto je tu ovšem i řada mezer nechtěných. Napomoci k jejich odstranění je základním smyslem, proč tato dokumentace vlastně vznikla. Jde nám totiž o vaši pomoc. Jde nám o to, abychom ve spolupráci se všemi, kdož mohou upřesnit fakta, jež uvádíme, obohatit dokumentaci o další materiál, přispět osobními vzpomínkami nebo svědectvími, vytvořili základnu pro historiky v budoucnu.

Obracíme se na pražské závody, jejichž materiál nám chyběl snad nejvíce ze všeho, na novináře, pracovníky rozhlasu a televize, na kolegy z jiných historických pracovišť, na kolegy muzejníky, archiváře a knihovníky, na pracovníky centrálních úřadů, Národního výboru města Prahy i obvodních národních výborů, na funkcionáře všech stran a organizací Národní fronty, na všechny, jimž se tento interní studijní materiál dostane do rukou s prosbou o pomoc, radu a také o upozornění na jakýkoli další materiál.

Obracíme se však nejen k Pražanům v tom nejširším slova smyslu. Naše výzva je adresována do celé republiky. A proto uvádíme i svou adresu, pokud byste nám chtěli pomoci a poslat nám materiál či upozornění na něj, nebo dokonce vlastní tématickou či regionální dokumentaci anebo nabídnout vlastní sbírku k ofotografování. Naše adresa je Historický ústav ČSAV, Praha 1 - Hrad, Jiřská 3, tel. čís-

lo 53 92 44.

x x x

Předkládaná dokumentace není edicí pramenů a také proto nemá poznámkový aparát. Až na výjimky nejsou označovány rozdíly ve znění jednotlivých projevů anebo dokumentů, což v oněch dnech nebylo výjimkou. Snažili jsme se ovšem, pokud to bylo v našich silách, texty prověřovat a vybírali jsme k uveřejnění to znění, jež jsme považovali za nejautentičtější. Zpravidla u každého údaje je odkaz na pramen; u osobních svědectví jsme použili zkratky OS. Zprávy Čs. rozhlasu jsou sice zestručněny, ale s maximálním ohledem na autentičnost obsahu i jazyka.

Závěrem, nikoli však v poslední řadě, děkujeme co nejserdečněji všem, kdož nám byli nápomocni při tom, aby tento studijní materiál mohl vzniknout a kdož nám pomohli k tomu, abychom jako historikové svého lidu mohli splnit svou profesionální povinnost.

Historický ústav ČSAV v Praze

V září 1968